

NoteWorthy Composer

Version 2.51

Tutorial

De bedoeling van deze tutorial is u te helpen vertrouwd te raken met het noteren van noten van begin tot einde van het lied "Jingle Bells".

We richten ons op het invoeren van noten en symbolen, met wat basiskennis van muziek. De uiteindelijke notatie is te vinden in de map "Samples" als het bestand *JINGLE.nwc*.

Als toevoeging laten we u een kopie zien hieronder. Als u bezig bent met deze tutorial, kan het handig zijn dit bestand te openen. Kies **File: Open Samples...** om het bestand *JINGLE.nwc* te kunnen gebruiken.

Jingle Bells

Lively

In - gle bells, jin - gle bells, jin - gle all the way,

Oh, what fun it is to ride in a one - horse o - pen sleigh.

one - horse o - pen sleigh.

Een nieuw bestand maken

Om een nieuw bestand te maken kiest u een van de volgende mogelijkheden:

- Kies **File** in het menu en de optie **New**.
- Klik op het icoon New File.
- Druk op **Ctrl+N**.

Als u een nieuw bestand hebt geopend dan verschijnt het venster **Song Templates**. Er zijn verschillende templates waaruit u kunt kiezen, maar we beginnen met een lied op een blanco blad. Met de keuze op **<Blank Score>** bij de tab **General** klikt u op **OK**.

Daarna wordt het dialoogvenster **File Info** getoond. Hier kunt u informatie over het lied invoeren. De titel, de auteur, de tekstschrijver en copyright informatie die worden ingevoerd worden gebruikt bij het afdrukken van het liedbestand. Geef **Jingle Bells** als titel in het veld achter Title:. Alle informatie kan later ook nog worden gewijzigd. In het venster Comments kunt u extra informatie over het lied invoeren. Typ als u dat wilt bijv.: **Mijn notatie van Jingle Bells**. Als u de informatie hebt ingevoerd klik dan op **OK**.

N.B.: U kunt de liedinformatie altijd wijzigen door een van de volgende mogelijkheden:

- Kies in het menu **File** menu de optie **Info**.
- Klik op het icoon
- Druk op **Ctrl+i**.

Toevoegen, benoemen en verbinden van notenbalken

Na het klikken op OK in het venster **File Info** verschijnt het scherm met één notenbalk. “Jingle Bells” heeft twee notenbalken, dus u moet een notenbalk toevoegen.

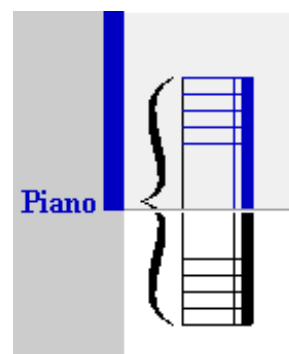
Om een notenbalk toe te voegen gebruikt u een van de volgende mogelijkheden:

- Kies in het menu **Staff** en de optie **New Staff**.
- Klik op het icoon
- Druk op **Ctrl+A**.

Als u geen icoon hebt, kunt u het toevoegen via View: Toolbars.

Nu moeten de beide notenbalken een naam hebben en een accolade aan het begin ervan. Klik op de bovenste notenbalk en **Open het dialoogvenster Staff Properties** op een van de volgende manieren:

- Kies in het menu **Staff** en de optie **Staff Properties**.
- Druk op **F2**.
- Klik met de rechter muisknop en kies **Staff Properties**.

Onder de tab **General** kunt u de notenbalk een andere naam geven, bijv. **Rechter hand**. Om de notenbalk te voorzien van de accolade klikt u op de tab **Visual** en kruist **Grand Staff Brace** aan. Om de maatstrepen door te laten lopen naar de volgende notenbalk klikt u ook **Bars connected** aan. Klik daarna op OK.

Maak de onderste balk actief door een van de volgende handelingen:

- Klik op de onderste balk
- Druk op **Page Down**

Met Staff Properties (**F2**), onder de tab **General**, wijzigt u Staff-1 in **Linker hand** en klikt op OK.

Om een **label toe te voegen aan de accolade** maakt u de bovenste notenbalk actief en drukt op F2 (Staff Properties) en vult bij de tab General achter Staff Label de tekst Piano in.

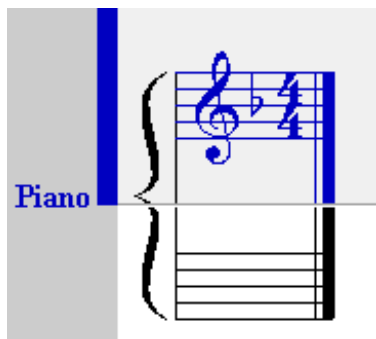
Bestand opslaan

Om een bestand op te slaan, kiest u een van de volgende mogelijkheden:

- Klik op **File** in het menu en kies **Save**
- Klik op het icoon met de diskette
- Druk op **Ctrl+S**

Geef het bestand een naam en sla het bijv. op in de map Documenten. U wilt misschien uw eigen bestand opslaan als *jingle2.nwc*. U kunt het beter niet opslaan in de map met de programma-bestanden van *NoteWorthy Composer*. De standaard locatie voor het opslaan van uw liedbestanden kunt u bepalen bij **Tools: Options, Folders** tab.

Sleutel, Maatcijfers, en Toonsoort

Het knipperende blokje in de notenbalk en geeft de plaats aan waar wordt ingevoegd. Het geeft tevens de hoogte aan waarop wordt ingevoegd. Dat geldt niet voor sleutel, maatcijfers, kruisen of mollen en rusten. Het is wel van belang bij het invoegen van noten.

Om een G-sleutel (of vioolsleutel) in te voegen zet u het invoegpunt binnen de lijnen van de notenbalk en gaat u naar het dialoogvenster voor de sleutel (Clef dialog box) op een van de volgende manieren:

- Kies **Insert** in het menu en kies **Clef**
- Klik met de rechter muisknop en kies **Notation: Clef**
- Druk op de **C**

Als het dialoogvenster is geopend, kiest u **Treble Clef** en klikt op **OK**

Als u zich vergist en iets wilt verwijderen, zet de cursor dan achter het onderdeel en druk op Backspace of zet de cursor voor het onderdeel en druk op Delete. U kunt ook ongedaan maken met of Edit: Undo (Ctrl+z)

De toonsoort van “Jingle Bells” is F Majeur. **Om het dialoogvenster voor de sleutel te openen** gebruikt u een van de volgende mogelijkheden:

- Kies in het menu **Insert** de optie **Key Signature**
- Druk op de toets **K** of **k**
- Klik op het icoon in het menu met de voortekening en kies dan **F**

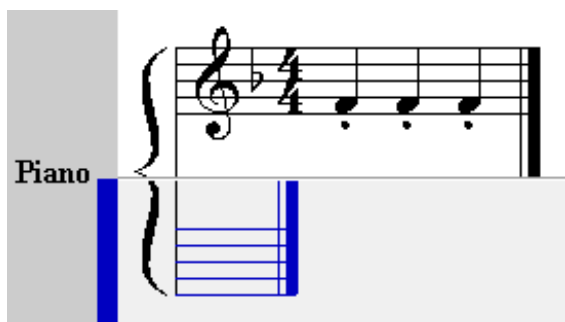
De maatsoort moet worden ingevoerd. **Om de maatsoort in te voegen** kiest u een van de volgende mogelijkheden:

- Kies in het menu **Insert** de optie **Time Signature**
- Klik met de rechter muisknop en kies **Notation: Time Signature**
- Druk op de toets **G** of **g**

In het venster kiest u 4 Beats per Measure en 4 Value for beat en klikt op OK.

Noten invoegen

Er zijn verschillende manieren om noten in te voegen. Dit gedeelte begint met de aanwijs- en klikmethode en gebruikt verder sneltoetsen.

MIDI keyboard gebruik wordt hier niet besproken – kijk daarvoor in het programma bij Help.

De eerste noot van “Jingle Bells” is een kwartnoot op de plaats van de A met een staccato.

De eerste noot met gebruik van de muis:

1. Klik op de knop voor de toonduur en kies de kwartnoot (Quarter)
2. Klik op de knop voor staccato
3. Klik op de plaats van de A in de bovenste balk (tussen de 2e en 3e lijn van onder), rechts van de maatsoort. U ziet dan het invoegpunt knipperen op de plek van de A
4. Druk op **Enter**

De tweede noot gaat op dezelfde manier.

Om de tweede noot met sneltoetsen in te voegen:

1. Klik op de knop voor toonduur en kies de kwartnoot (Quarter)
2. Druk op de komma (,) voor staccato
3. Plaats het invoegpunt op de plaats van de A met de cursortoetsen ↑↓
4. Druk op **Enter**

Voeg de derde noot in met een van deze methoden of probeer een eigen combinatie.

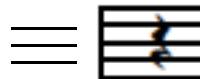
Tips voor het invoegen van noten:

- Als u niet weet waar een icoon voor dient, houd de muispijl dan op het icoon en even later verschijnt een venster met de aanduiding en eventueel een sneltoets.
- Iconen kunnen ingeschakeld zijn (witte achtergrond) of niet beschikbaar zijn (grijs gemaakt). Een icoon aanklikken als er een noot of noten zijn geselecteerd zal gelden voor die noten, omgekeerd wordt die eigenschap voor die noot of noten uitgeschakeld.
- Om te voorkomen dat de eigenschap van het icoon wordt uitgeschakeld kan de knop Persistent Note Tools worden gebruikt. Klik op als u wilt dat de eigenschap voor de volgende noten ook moet worden gebruikt.

Rusten invoegen

Na de drie staccato kwartnoten is er een kwart rust. Om die in te voegen kiest u de kwartnoot, zoals bij het invoegen van een noot. **Om de rust in te voegen:**

1. Plaats het invoegpunt na de laatste noot
2. Klik op het icoon en kies de kwartnoot (Quarter)
3. Druk op de **spatiebalk**

Onthoud: **Enter** voegt een **noot** in en de **spatiebalk** voegt een rust in.
De knop voor de toonduur geldt voor beide.

Invoegen van een maatstreep

Maten worden gescheiden door maatstrepen. **Om een maatstreep in te voegen**, zet u het invoegpunt rechts van de kwart rust en kiest een van de volgende mogelijkheden:

- Ga naar het menu en kies **Insert - Bar Line**
- Klik met de rechter muisknop en kies **Bar Line**
- Druk op de Tab-toets
- Druk op de toets *

Maatnummering

U kunt de nummering van de maten automatisch laten weergeven voor een afdruk. Als u dit wilt doen voor uw "Jingle Bells" en het bestand *jingle.nwc* doe dan het volgende:

1. Kies in het menu **File: Page Setup**
2. Klik op de tab **Options**
3. Kies bij **Measure Numbers** een van de opties anders dan None.
4. Bij **Measure Start**, kies **1**
5. Klik op **OK**

Om de maatnummers te zien in het venster gaat u naar **View: Show Bar Number Panel**

Meer noten

Ga verder met het invoeren van de noten in de volgende twee maten tot u bent gekomen met de kwartnoot met punt. De punt rechts ervan betekent dat die een halve tel langer wordt. De punt wordt op een vergelijkbare manier geplaatst als de staccato noot. **Om de gepunteerde kwartnoot in te voeren:**

1. Klik op knop voor toonduur en kies de kwartnoot (Quarter)
2. Klik op de knop met de punt achter de noot of druk op de toets met de punt (.)
3. Zet het invoegpunt op de plaats van de F, de ruimte tussen de onderste twee lijnen.
4. Druk op **Enter**

Ga verder met het invoeren van de bovenste balk tot in maat 6. De laatste twee noten van maat 6 zijn verbonden achtste noten. De noten worden eerst apart ingevoegd. **Om de noten met vlag te verbinden** selecteert u de noten en kiest een van de volgende mogelijkheden:

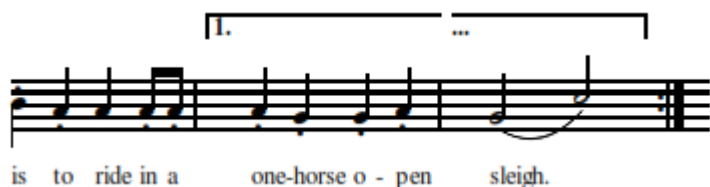
1. Kies in het menu **Edit** en dan **Beam**
2. Klik op het icoon 'Beam selected Notes'
3. Druk op **Ctrl+B**

N.B. De opdracht om te verbinden is pas beschikbaar als u de noten, die kunnen worden verbonden zijn geselecteerd.

Speciaal einde en herhalingen

Speciaal einde en herhaling wordt gebruikt om de afspelrichting aan te geven.
Om een speciaal einde in te voeren:

1. Zet het invoegpunt aan het begin van maat 7
2. Kies in het menu **Insert: Special Ending**, druk op **S** of klik op
3. Klik op 1st Ending als die nog niet is aangevinkt
4. Klik op OK en maat 7 heeft een speciaal einde gemerkt met 1
5. Zet het invoegpunt aan het begin van maat 8 en druk op **S**
6. Vink 'Continue prior ending' aan en 'Closed ending'. Klik op OK

Voer de noten in van maat 7 in de bovenste balk.

Maat 8 in de bovenste balk heeft een verbindingsboog (slur). **Om noten te verbinden:**

1. Klik op het icoon voor toonduur en kies de halve noot (Half)
2. Klik op het icoon voor de verbindingsboog of druk op de punt-komma (;)
3. Zet het invoegpunt op de plaats van de G en druk op **Enter**
4. Als de eigenschap voor verbinden nog aan staat moet die nu worden uitgeschakeld
5. Zet het invoegpunt op de plaats van de C en druk op **Enter**

De twee noten zijn nu met een boog verbonden.

Een herhalingsmaatstreep wordt gebruikt om het voorgaande opnieuw af te spelen.

Om het venster voor maatstrepen te openen, kiest u een van de volgende mogelijkheden:

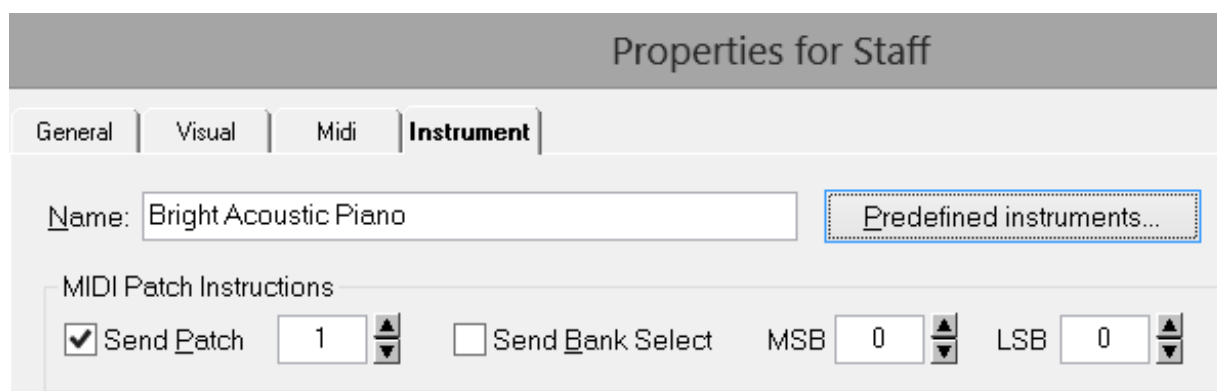
- Kies in het menu **Insert: Bar Line (Decorated)**
- Klik met de rechter muisknop en kies **Notation: Bar Line (Decorated)**
- Druk op toets **B** of **b**

In het venster voor de maatstrepen (Bar Lines), kiest u **Master Repeat Close** en klikt op **OK**. Dit plaatst de herhalingsmaatstreep aan het eind van maat 8.

Aan het begin van maat 9 voegt u een 2e speciaal einde in, net zoals u hebt gedaan bij de 1e, behalve dat u nu 2nd Ending kiest bij de tab Special Ending.

Voer nu de andere noten in voor de bovenste balk van “Jingle Bells”.

Een instrument kiezen om af te spelen

Om een instrument te kiezen voor de bovenste balk:

1. Klik op de bovenste balk om die actief te maken.
2. Druk op **F2** om het dialoogvenster voor de eigenschappen van de notenbalk te openen (Staff Properties)

3. Klik op de tab **Instrument**.
4. Klik op **Predifined Instruments...** Klik op **Piano, Bright Acoustic Piano, OK**.
De selectie van instrumenten is een functie van uw geluidskaart (of een ander afspeelapparaat). Als u deze specifieke piano onder General MIDI niet hebt, kies dan een ander instrument.

Volg dezelfde procedure bij de onderste notenbalk voor het kiezen van een instrument.

Instellingen voor het afspelen

U kunt wat u hebt gemaakt altijd afspelen. Als u het nog niet hebt gedaan, dan moet u *NoteWorthy Composer* instellen voor het geluid, instellen welk apparaat wordt gebruikt om af te spelen. De instructies om het geluid in te stellen vindt u in het **Help** menu. Kies daar **Getting Started, Index tab** en **Configuring for Sound**.

Als u de instelling voor het geluid hebt gedaan, kunt u kiezen waar *NoteWorthy Composer* begint met afspelen. Ga naar het **Tools** menu en kies **Options**. In het dialoogvenster klikt u op de tab **Midi**. Hier kunt u kiezen uit afspelen (Play) vanaf het begin (from beginning), vanaf het invoegpunt (from insertion point), vanaf de huidige maat (from current measure) of enkele maten terug (from ... measures back).

Kies nu voor Play **from beginning**. Maar u kunt die instelling later altijd wijzigen. Klik op **OK**

Om het afspelen te starten:

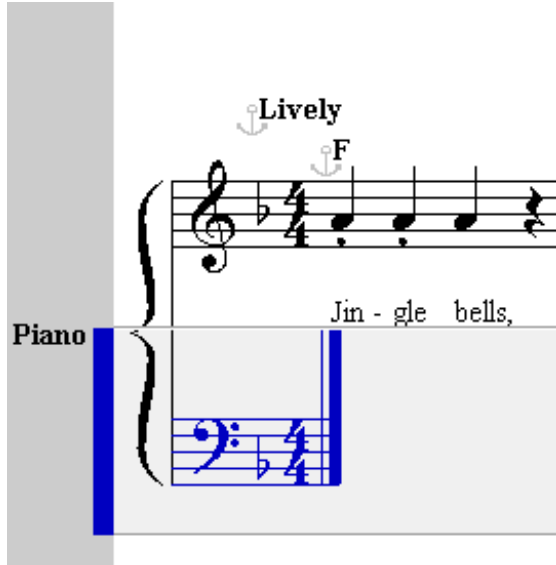
- Kies in het menu **Tools** de optie **Play**
- Klik op het icoon (Play Song)
- Druk op toets **F5**

U zou nu de bovenste balk van "Jingle Bells" moeten horen en de noten zien oplichten. Als u niets hoort, zoek dan in het **Help**-bestand bij de 'faq': Problems with play back.

Om het afspelen te stoppen:

- Kies in het menu **Tools** de optie **Stop**
- Klik op het icoon (Stop Play)
- Druk op toets **F6**
- Druk op de **Esc** -toets

De onderste notenbalk

Zoals u ook de bovenste notenbalk begon met een sleutel en voortekens, moet u dat ook doen bij de onderste notenbalk. Maar nu kunt u kopiëren wat in de bovenste notenbalk staat en dat in de onderste plakken.

Om te kopiëren en te plakken:

1. Selecteer de violsleutel, de voortekening en de maataanduiding in de bovenste notenbalk.
2. Klik op de knop Copy Selection of druk op **Ctrl+C**.
3. Druk op **Page Down** om het invoegpunt in de onderste notenbalk te zetten.
4. Klik op de knop Paste Selection of druk op **Ctrl+V**.

Na het plakken moet er een wijziging worden aangebracht.

De onderste notenbalk moet een bassleutel krijgen i.p.v. een violsleutel. Om dit te wijzigen selecteert u de violsleutel in de onderste notenbalk (gebruik de muis of Shift+pijltoetsen). Druk op **Alt+Enter**. Hier vindt u de opdracht **Edit: Properties** en wordt gebruikt om de eigenschappen aan te passen van het onderdeel dat u hebt geselecteerd. Het venster voor de keuze van de sleutel zal verschijnen en u kiest de bassleutel (**Bass Clef**) en klikt op **OK**. Er staat nu een bassleutel in de onderste balk. U kunt ook de violsleutel verwijderen en daarna een bassleutel plaatsen op dezelfde manier als bij de bovenste notenbalk.

Accoord invoeren

De onderste notenbalk bevat allemaal accoorden (noten die onder elkaar staan en tegelijk worden afgespeeld). **Om een accoord te maken:**

1. Voeg de eerste noot in zoals gebruikelijk.
2. Zet het invoegpunt rechts van die noot op de juiste hoogte voor de tweede noot.
3. Druk op **Ctrl+Enter** om de tweede noot in het accoord te zetten.
4. Herhaal stap 2 en 3 om meer noten aan het accoord toe te voegen.

Voeg alle accoorden van maat 6 in. Als u zich vergist in een accoord, kunt u een noot eenvoudig verwijderen. **Om een noot uit een accoord te verwijderen:**

1. Zet het invoegpunt rechts van de noot die u wilt verwijderen.
2. Druk op **Ctrl+Backspace** of kies **Edit: Remove Chord Note**

Om meer te lezen over de regels van noten invoeren voor een accoord kijkt u in het Help-bestand bij de opdracht Chord Member.

Speciaal einde in de onderste notenblak

Voeg het speciale einde toe aan de onderste notenbalk. Alleen die van de bovenste notenbalk zal zichtbaar zijn in de afdruk. *NoteWorthy Composer* heeft dat einde nodig in alle notenbalken om te weten hoe elke notenbalk moet worden afgespeeld.

U kunt met selecteren en kopiëren (Ctrl+C) elk speciaal einde met herhalingsmaatstreef van de bovenste balk in de onderste balk (Ctrl+V). Voeg daarna de benodigde noten voor die maten in.

Het gehele lied afspelen

De notatie is nu compleet. Als u nog niet hebt opgeslagen, doe het dan nu (**File - Save** of **Ctrl+S** of klik op de knop

Het afspelen van “Jingle Bells” begint op de plaats die u hebt bepaald bij de opdracht Options. Als u niet hebt gekozen voor afspelen vanaf het begin, ga dan met het invoegpunt naar het begin of druk op de Home-toets. Als u hebt gekozen voor afspelen vanaf het begin zal *NoteWorthy Composer* naar het begin gaan en afspelen. Afspelen begint als u kiest **Tools - Play** of klikt op de knop of drukt op toets **F5**.

Alleen de bovenste balk afspelen:

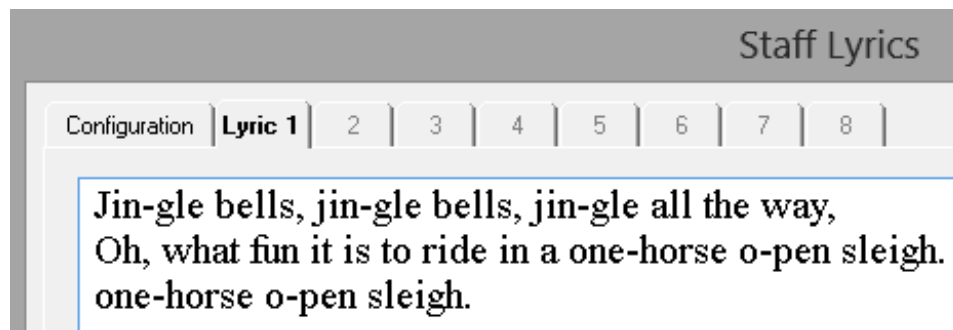
1. Klik op de bovenste notenbalk om die actief te maken.
2. Druk op **Shift+F5**.

Geluid van een notenbalk uitschakelen:

1. Klik op de bovenste balk om die actief te maken.
2. Klik op de knop geluid uitschakelen (mute)

Als u meerdere notenbalken wilt uitschakelen, gebruik dan Tools - Mute List (sneltoets M of m).

Liedteksten

Staff Lyrics

Configuration | **Lyric 1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

Jin-gle bells, jin-gle bells, jin-gle all the way,
Oh, what fun it is to ride in a one-horse o-pen sleigh.
one-horse o-pen sleigh.

Liedteksten invoeren:

1. Maak de bovenste notenbalk actief (de balk waar de tekst bij hoort) door erop te klikken.
2. Kies **Edit: Lyrics** of druk op **Ctrl+L**.
3. Zet onder de tab **Configuration**, het aantal regels (Line Count) op **1 Lyric Line**.
4. Klik op de tab **Lyric 1**. De andere tabs zijn voor volgende regels/coupletten en worden voor dit lied niet gebruikt.
5. Typ onderstaande tekst in het venster en druk op **Enter** aan het eind van elke regel:

Jin-gle bells, jin-gle bells, jin-gle all the way,
Oh, what fun it is to ride in a one-horse o-pen sleigh.
one-horse o-pen sleigh

6. Als de tekst erin staat klikt u op de knop **OK** zodat de tekst onder de noten wordt geplaatst. U kunt vaak de OK-knop gebruiken bij dialoogvensters, maar hier blijft de cursor dan in het tekstvenster en gaat naar de volgende regel. Wel kunt u met Tab naar de OK-knop gaan en dan op Enter drukken.

Tips voor het invoeren van liedteksten:□

- Elke lettergreep moet worden gescheiden met een koppelteken (streepje) als u die over de noten wilt verdelen.
- Een spatie wordt gebruikt om woorden over de noten te verdelen.
- Als er noten zijn die geen lettergreep of woord moeten hebben, gebruikt u het liggend streepje (_). U kunt ook de noot of noten selecteren, waarbij u geen tekst wilt en dan met Alt+Enter de eigenschappen voor die noten aanpassen en onder de tab Notes kiezen voor Lyric Syllable - Never.

Laatste toevoegingen – Tekst invoegen

Er kan tekst worden toegevoegd die geen invloed heeft op het afspelen, maar toelichting geeft op de manier waarop de compositie moet worden uitgevoerd.

In *jingle.nwc* zie u het woord **Lively**.

Dit stelt de manier voor die moet worden gespeeld. U ziet ook een **F**, die kan worden gebruikt als aanduiding voor het te gebruiken accoord.

Om de tekst "Lively" in te voeren:

1. Zet het invoegpunt tussen de sleutel en de voortekening.
2. Kies in het menu **Insert - Text** of druk op toets **X**.
3. Typ **Lively** in.

4. Zet het font op **Staff Bold**.
5. Bij Placement (plaatsing), zet Staff Position (positie op de notenbalk) op **13** en vink Preserve Width (breedte behouden) niet aan. (Als u geen tab ziet voor Placement ga dan naar Tools: Options, tab Editor, en haal het vinkje weg bij Smart Properties Insert).
6. Klik op **OK**.

De tekst **Lively** staat nu boven de notenbalk met een ruitje ervoor of een anker (Tools: Options, tab Editor, Small Expression Anchor). Omdat u Preserve Width niet heeft aangevinkt ziet u dat ruitje (of anker). U kunt dat selecteren om daarna te kunnen wijzigen met Alt+Enter. Het ruitje (of anker) verschijnt niet in de afdruk.

Gebruikt dezelfde manier om accoord symbolen voor het lied in te voeren. De positie in de notenbalk (Staff Position) is **8**.

Afdrukken van “Jingle Bells”

Voor het afdrukken stelt u de juiste printen in via **File: Printer Setup**. Stel de naam van de printer in die u wilt gebruiken en stel het papierformaat en de afdrukrichting (portrait/landscape) in.

Kies dan hoe u wilt dat de afdruk eruit moet zien. Onderstaande keuzemogelijkheden vindt u onder **File: Page Setup**.

- tab **Contents** - Vink de notenbalken aan die u wilt afdrukken.
- tab **Fonts** - Stel het formaat voor het font en de stijl voor de liedteksten en overige tekst in. Gebruik eerst maar de standaardwaarden (Defaults).
- tab **Options** - Stel onderdelen in zoals maatnummering, titel afdrukken en namen van de notenbalken (Measure Numbers, Title Page info, Staff Labels).
- tab **Margins** - Stel de kantlijnen (margins) gemeten vanaf de rand van het papier in.
- tab **Preview** - Bekijk het resultaat vooraf.

Als u wat u bij **Print Preview** ziet goed vindt, kiest u een van de volgende mogelijkheden om af te drukken:

- Kies in het menu **File** de optie **Print**
- Klik op de knop in de werkbalk
- Druk op **Ctrl+P**

U zult vaak dezelfde instellingen gebruiken voor het afdrukken van uw composities en u kunt daarvoor een sjabloon maken (template). U kunt ook bestaande sjablonen bewerken met uw eigen instelling voor de kantlijnen en andere.

‘t Is gelukt!

De notatie is nu klaar. Om meer te weten te komen over *NoteWorthy Composer* opent u bestanden in de map Samples en bekijkt wat er mogelijk is. Vink in het menu Help “Did you know...” aan voor tips en bekijk de gebruikersgids en de veel gestelde vragen (FAQ) online.

Support for *NoteWorthy Composer*

For support in using *NoteWorthy Composer*, you may contact us via:

E-mail support@noteworthysoftware.com

Web <http://NoteworthySoftware.com>

Mail *NoteWorthy Software, Inc.*
PO Box 211
Valdese, NC 27526-0211
USA